

DORDT'S "T'SAMEN-COMSTEN" IN SUBSEQUENT REFORMED CHURCH ORDERS

Dolf Britz
Visiting Professor: TUK
Research Fellow: Philosophy, UFS
britz.dolf@gmail.com

INTRODUCTION

The Algemeen Reglement voor het bestuur der Hervormde Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden (1816)¹ (*General Regulation for the Government of the Hervormde Kerk in the Netherlands*, 1618) was in fact the first and only church order that superseded (and replaced) the renowned Church Order of Dordt 1619 (henceforth COD-1619). This is a remarkable peculiarity of the history of the Dutch reformed theology and church. It is common knowledge that the COD-1619 was not accepted in all the provinces / states of the Netherlands. As a culmination of theological and ecclesiastical thought between 1571 and 1619, though not accepted in all the Provinces, nor in the overseas regions, the COD-1619 indeed provided the platform for Dutch reformed ecclesiology until the adoption of the *General Regulation* in 1816.

This *Regulation* should not be underestimated respecting both its legacy and underpinning ecclesiology. It was a document of consequence. In Dutch reformed theology, it would guide and direct "contemporary" (*Hedendaags Kerkrecht* – Rooyards) church polity and ecclesial *jurisprudentia* (theory of church law and polity) until the end of the Second World War. The *Regulation* was substituted by new church orders. Robed in upmarket and ornamented theological attire, the spirit of the General Regulation 1816 nevertheless persevered and surfaced in the ecclesiology and church polity that emerged in the Netherlands since 1951. She was indeed "samen op weg". And, it remains an inescapable question whether her spirit and intentions have not worked through in the series of "Dordt-revivals" of (inter alia) 1836, 1892, 1944.

OVERVIEW OF THE STRUCTURE 1816 GENERAL REGULATION

The rationale of the *General Regulation* was to provide for the inevitable need for the effective and sustainable management of the church as a voluntary society, within the framework of reassuring government recognition and support. That is, a church order adjusted to the state of affairs and adapted to the demands of time. It becomes essentially practical theology! If the church order is not shaped in terms of expressive practical ecclesiology, it is practically no practical Christianity.

The 1816 *General Regulation* comprises 93 articles, grouped in seven sections: (i) General Stipulations, (ii) concerning the Synod, (iii) concerning the provincial ecclesial governance, (iv) concerning the Walloon, Presbyterian English and Scottish Churches, (v) concerning the *Classes*, (vi) concerning the *Ringen* (Circuits) and their meetings and (vii) concerning the ecclesial governance in the congregations.

The *First Section* delineates the structure of governance of the *Hervormde Kerk*. This is, according to Article 3,² exercised synodically, provincially, classically and congregationally.

¹ Hooijer, *Kerkelijke Wetten voor de Hervormden in het Koninkrijk der Nederlanden*.

² Artikel 3: Het bestuur der Hervormde kerk wordt synodaal, provinciaal, classikaal en gemeentelijk uitgeoefend.

These assemblies, or constituted meetings, form the core of the church's government. The governance structure allows for diversity. All the *Hervormde Kerken* in the Kingdom, the Walloon, the Presbyterian English and Scottish as well as the Dutch churches, form an integral part of the whole and are accordingly seated under mutual (or corporate) governance.³ These churches may, however, according to their respective needs and circumstances, have particular domestic rules, provided that these do not contradict the unity in principles and uniformity in principal matters, which should characterise the different churches as part of the whole ecclesiastical body.⁴ With regard to churches in Belgium as well as in Dutch East and West India, the *General Regulation* allows for particular regulations to be drafted (Article 14). The churches in South Africa are, significantly, not mentioned.

Those entrusted with the governance of the church should, in doing so, carefully preserve the interests of Christianity in general, and in particular that of the *Hervormde Kerk*, uphold the doctrine of the church, proliferate religious knowledge, promote Christian morals, preserve order and concord, and cultivate love for "our King and Country" (Article 9).⁵

The *Second Section* of the *General Regulation* entails the directives for the Synod. Article 16 is clear: "Het hoogste Kerkelijk Bestuur is opgedragen aan het Synode". (The highest ecclesiastical authority is assigned to the Synod). The ultimate governance structure is thus vested in the synod. Articles 21-30 stipulate the charge and function of the synod.

- (i) The concern for the interests of the *Hervormde Kerken* in general, and in particular for all that are related to the public religion and the ecclesiastical institutions, are entrusted to the synod.⁶
- (ii) The synod rules in the last resort in disputes that may arise in or between the Provincial church administrations and makes judgments in cases of appeal on matters that initially were brought before lesser ecclesiastical meetings of lesser authority.⁷
- (iii) The Synod draws up general ecclesiastical rules and regulations.⁸

³ Artikel 13: Alle de Hervormde kerken in het Koninkrijk zoo wel Waalsche, Presbyteriaansche Engelsche en Schotsch, als Nederduitsche, behooren tot hetzelfde geheel en zijn onder hetzelfde gemeenschappelijk bestuur geplaatst.

⁴ Artikel 14: Dezelve kerken zullen echter, naar hare bijzondere behoeften en omstandigheden, hare afzonderlijke huishoudelijke inrigtingen kunnen hebben, mogende nochtans deze inrigtingen niets behelzen, strijdig met die eenheid in beginselen en gelijkvormigheid in hoofdzaken, welke de onderscheidene kerken, als deelen van hetzelfde geheel, behooren te kenschetsen. Ten aanzien der kerken in de zuidelijke Provinciën, en in Nederlandsch Oost- en West-Indiën, zullen nadere bepalingen gemaakt worden.

⁵ Artikel 9: De zorg voor de belangen, zoo van het Christendom in het algemeen, als van de Hervormde kerk in het bijzonder, de handhaving harer leer, de vermeerdering van Godsdienstige kennis, de bevordering van Christelijke zeden, de bewaring van orde en eendragt, en de aankweeking van liefde voor Koning en Vaderland, moeten steeds het hoofddoel zijn van allen, die in onderscheidene betrekkingen met het Kerkelijk bestuur belast zijn.

⁶ Artikel 21: Het Synode is belast met de zorg voor de algemeene belangen der Hervormde Kerken, en in het bijzonder voor alles, wat den openbaren Godsdienst en de kerkelijke instellingen betreft. Hetzelve staat in een onmiddellijk verband met het bovengemeld Ministerieel Departement.

⁷ Article 22: Het Synode beslist in laatste ressort de geschillen, welke in of tusschen de Provinciale Kerkbesturen mogten ontstaan, en doet uitspraak in cas van appél over zaken, welke ter eerster instantie bij die collegiën gediend hebben

⁸ Artikel 23: Het Synode ontwerpt algemeene kerkelijke reglementen en verordeningen, en draagt dezelve voor aan het meergemeld Ministerieel Departement, ten einde daarop de goedkeuring des Konings te erlangen.

- (iv) The Synod in particular drafts the stipulations, in respect of the way of admission and the examinations of those destined for the ministry, for the purpose of ascertaining their scope of knowledge and appropriateness for the ministry.⁹
- (v) The Synod provides for effective provisions and arrangements to promote, regulate, and improve Religious instruction.¹⁰
- (vi) The Synod draws up a regulation for the Visitation of Churches.
- (vii) The Synod draws up a regulation to carefully stipulate the way in dealing with ecclesiastical matters by church councils, classical moderators, Provincial Church Directions, and the Synod; and also with regard to Ecclesiastical Examination and Discipline, thereby taking care to avoid, as much as possible, by strict limitations and precepts, all arbitrariness and uncertainty.¹¹
- (viii) The Synod draws up general stipulations to regulate the calling of Ministers.¹²
- (ix) The Synod shall lay down general rules, by which the local consistories may be regulated to benefit Religion, and the interests of the Congregation.¹³

The *Third Section* is devoted to the Provincial ecclesiastical Directorate. These directorates are:

- (i) charged to care for the interests of religion, to preserve good order and to sustain the laws of the Church within their districts.¹⁴
- (ii) Allowed to draw up rules for Church government in their resort, based on the General Regulations.¹⁵
- (iii) To rule in all disputes related to classical directorates.¹⁶
- (iv) Charged to rule in cases of appeal.¹⁷

⁹ Artikel 24: Het Synode maakt in het bijzonder bepalingen omtrent de wijze van admmissie en de examina van hen, die tot leeren bestemd zijn, ten einde van derzelver kunde en geschiktheid volkomen te doen blijken. Bij deze verordeningen zal acht moeten geslagen worden op hetgene in de vijfde Afdeeling ten aanzien van de Waalsche, Presbyteriaansche Engelsche en Schotsche kerken bepaald wordt.

¹⁰ Artikel 25: Het Synode zorgt voor doelmatige schikkingen, en maakt regelen ter bevordering, regeling en verbetering van het Godsdienstig onderwijs.

¹¹ Artikel 27: Het zal een der eerste werkzaamheden van het Synode zijn, een ontwerp van reglement op de manier van Kerkelijke zaken te behandelen voor en bij de Kerkenraden, Classikale Moderatoren, Provinciale Kerkbesturen, en het Synode, en over het Kerkelijk opzigt en tucht, te vervaardigen; daarbij in acht nemende, om door nauwkeurige bepalingen en voorschriften alle aanleiding tot willekeur en onzekerheid, zoo veel mogelijk, te vermijden.

¹² Artikel 28: Er zullen bij het Synode zoodanige algemeene bepalingen ontworpen worden omtrent de inrigting der Predikantsberoepingen, als kunnen dienen ten grondslag der bijzondere reglementen, welke in de onderscheidene provinciale ressorten, naar derzelver omstandigheden, kunnen worden vastgesteld.

¹³ Artikel 29: Insgelijks zullen verordeningen worden gemaakt, ten einde de Plaatselijke Kerkenraden, op de voor de zaak van den Godsdienst en de belangen van de gemeenten meest voordeelige wijze in te rigten.

¹⁴ Artikel 41: De Provinciale Kerkbesturen zijn belast met de zorg voor de belangen van den Godsdienst, de bewaring der goede orde, en de handhaving der Kerkelijke wetten, in hun ressort; zij corresponderen deswegens zoo met de bevoegde magten, als met de classikale Moderatoren, en in zaken de ringen betreffende, met derzelver praetor.

¹⁵ Artikel 42: Zij kunnen reglementen ontwerpen op het Kerkbestuur in hun ressort, gegrond op de algemeene verordeningen. Deze ontwerpen worden voor de eerste reize ingezonden aan het hier voren gemelde Ministeriëel Departement, ten einde aan den Koning der sanctie te worden aangeboden. Dezelve reglementen eenmaal gearresteerd zijnde, zullen niet kunnen worden veranderd, dan door een besluit van het Synode, genomen op voorstel van het Provinciaal Kerkbestuur, hetwelk zulks betreft, en zullen die veranderingen insgelijks aan de approbatie van Zijne Majesteit onderworpen zijn.

¹⁶ Artikel 43: Zij beslissen alle verschillen, welke in classikale besturen en vergaderingen, of tusschen dezelve mogten ontstaan.

¹⁷ Artikel 44: In cas van appél doen zij uitspraak in kerkelijke geschillen, welke ter eerster instantie bij de classikale Moderatoren zijn behandeld.

- (v) Officially allow candidates for admission to the ministry, conform to applicable regulations.¹⁸
- (vi) capable to try and unseat (or depose) ministers, candidates, and members of consistories, on well-grounded reasons, after legal inquiry, in terms of the stipulations of the applicable regulations. Those unseated retain the right of appeal to the Synod.¹⁹

The *Fourth Section* comprises the Classes meetings. The *Hervormde kerken* in each of the Provinces and thus under the same Provincial ecclesial Direction/Governance, are, for the regular exercise of church governance, divided into classes, mainly for purposes of attending to the ministry in vacant congregations; and in order to enhance the meetings of ministers in circuits.²⁰

Article 55 stipulates that the ecclesial direction/governance in each of the classical resorts is entrusted to a commission of Moderators, consisting of a *Praeses*, an Assessor, a Scribe, and a committee of two, three or four ministers, depending on the extent of the classes or number of its members, as well as an elder or former-elder, who retires at the expiration of a year.²¹ The Moderators attend to the interests of the churches, supervise the congregations, consistories and ministers and is responsible for all correspondence.²² In particular, they keep a watchful eye on vacant congregations, and correspond in this regard with the Praetors of circuits. They see to it that the calling of ministers takes place promptly and regularly and that those called, are properly inducted and those leaving, properly discharged.²³ The Moderators are responsible for securities of ministers' widows and orphans.²⁴ They resolve disputes in or between consistories of the churches; and in case of appeal give judgment in all matters which, in the first instance, have been considered by local consistories.²⁵ The Moderators (are competent to) suspend ministers, candidates and members of consistories.²⁶

¹⁸ Artikel 45: Zij verleen de admisssie tot den predikdienst overeenkomstig de bepalingen, welke deswegens in het vervolg zullen worden gemaakt.

¹⁹ Artikel 46: Zij zijn bevoegd de Predikanten, Candidaten en Kerkenraadsleden, om gegronde redenen, en na voorafgaand wettelijk onderzoek, volgens de bepalingen van het reglement op de manier van Kerkelijke zaken, te behandelen, en over het Kerkelijk opzigt en tucht, af te zetten. De afgezette personen behouden regt van appél aan het Synode.

²⁰ Artikel 49: De Hervormde kerken, onder hetzelfde Provinciaal Kerkbestuur behoorende, worden ter geregelde uitoefening van het Kerkelijke Bestuur verdeeld in classen; en wijders, ten einde de waarneming van den dienst in vacerende gemeenten, en de bijeenkomsten der Predikanten gemakkelijk te maken, in ringen.

²¹ Artikel 55: Het Kerkelijk Bestuur in elk classikaal ressort is opgedragen aan eene commissie van Moderatoren, bestaande uit eenen Praeses, eenen Assessor, eenen Scriba, en twee, drie of vier gecommiteerde Predikanten, naar mate van de uitgebreidheid der classen of talrijkheid der leden, alsmede uit eenen Ouderling of Oud-Ouderling, die na één jaar aftreedt.

²² Artikel 60: De Moderatoren zorgen voor de belangen der kerken in hun ressort, en houden toezigt over de gemeenten, Kerkenraden en Predikanten daartoe behoorende. Zij corresponderen, zoo met de Provinciale Kerkbesturen, als met de Kerkenraden der onderscheidene gemeenten.

²³ Artikel 61: Zij houden bijzonder een wakend oog over de vacerende gemeenten, en corresponderen deswegens met de Praetors der ringen; zij zorgen dat de beroepingen der Predikanten geregeld en ten spoedigste geschieden, dat de beroepene leeraren bevestigd, en de vertrekkende, van hunne betrekkingen behoorlijk ontslagen worden.

²⁴ Artikel 62: De classikale Moderatoren behartigen de belangen van Predikants-weduwen en weezen in hun ressort.

²⁵ Artikel 63: Zij beslissen de geschillen in of tusschen de Kerkenraden der gemeenten ontstaan, en doen uitspraak in cas van appél over alle zaken, die ter eerster instantie bij de plaatselijke Kerkenraden zijn behandeld.

²⁶ Artikel 64: Zij zijn bevoegd tot het suspenderen van Predikanten, Candidaten en Kerkenraads-leden.

The *Fifth Section* rules differentiation in terms of the incorporation of the Walloon, the English and Scottish churches. The Walloon churches retain the freedom of preserving such peculiar obligations and relations with each other, as their financial interests and the difference of language demand, without, however, ceasing to be incorporated under the general ecclesial governance.²⁷ The English Presbyterian and the Scottish Churches are incorporated in the respective classes (Article 76).²⁸ With regards to the higher as well as the consistorial government, these churches retain their household regulations and rights.²⁹

With regards to the Walloon churches, Article 69 provides for a Commission of six members, consisting of five ministers and an elder, called the *Gecommitteerden tot de huishoudelijke zaken der Waalsche kerken in Nederland*. The Commission's commitment is guarding the particular interests.³⁰ In particular, the Commission is entrusted with the oversight of the finances of the Walloon churches and also the examination of those who have devoted themselves to the ministry, in accordance with the rules as stipulated in Article 24.³¹

This Commission are charged with the functions assigned to the Provincial Church Directions and Classical Moderators; and one member of the Commission attends the Synod. No separate Synod of the Walloon Churches are allowed to convene.³² The Walloon churches may convene in assembly once a year for the sake of domestic affairs.³³ The Walloon ministers continue to be members of the circuit meetings (ringvergaderingen).³⁴

The *Sixth Section* deals with the circuits (Ringen), into which classes are divided.³⁵ These are commissioned to see to the filling of ministerial positions in vacant congregations, in terms of the rulings of the Moderators.³⁶ Ministers belonging to the same circuit (ring), are enjoined to meet, not to excise any ecclesial governance or direction, but to mutually enhance and

²⁷ Artikel 68: De Waalsche kerken behouden de vrijheid om zoodanige afzonderlijke verbindtenissen en betrekkingen met elkander te bewaren, als door derzelver financiële belangen, en het verschil van taal gevorderd worden, zonder echter daar door op te houden van onder het algemeen Kerkbestuur begrepen te zijn.

²⁸ Artikel 76: De Presbyteriaansche Engelsche en Schotsche kerken worden in de classen, tot welke de Nederduitsche Hervormde gemeente, in die stad, in welke zij gevestigd is, behoort, ingelijfd, in zoo verre dit nog geen plaats heeft.

²⁹ Artikel 77: Zoo ten aanzien van het hooger als van het Kerkenraadsbestuur wordt in het oog gehouden, dat de kerken, in het vorig artikel vermeld, de bijzondere huishoudelijke inrichtingen en regten behouden, welke aan dezelve afzonderlijk en privatelijk behooren.

³⁰ Artikel 69: Ter behartiging dezer afzonderlijke belangen, zal er eene commissie bestaan van zes leden, zijnde vijf Predikanten en een Ouderling der Waalsche kerken, welke den titel zullen hebben van *Gecommitteerden tot de huishoudelijke zaken der Waalsche kerken in Nederland*.

³¹ Artikel 72: Aan deze gecommiteerden wordt aanbevolgen het oppertoezicht over de financiële instellingen der gezamenlijke Waalsche kerken, mitsgaders het afnemen van examina van hen, die zich aan derzelver dienst toewijden, ten gevolge der verordeningen hierboven bij art. 24 vermeld.

³² Artikel 73: Dezelve commissie is wijders met betrekking tot de Waalsche kerken belast met de functiën aan de Provinciale Kerkbesturen en classikale Moderatoren opgedragen, en één lid uit dezelve woont het Synode bij; zullende voorgaan geen afzonderlijk Synode der Waalsche kerken meer gehouden worden.

³³ Artikel 74: De Waalsche kerken hebben het regt, om eenmaal 's jaars eene bijeenkomst te houden over derzelver huishoudelijke belangen, vervangende voor haar, zoo veel zulks mogt te pas komen, de classikale vergaderingen; de eerste bijeenkomst zal te 's *Gravenhage* plaats hebben, en alsdan de beurtwisseling ten deze nader worden bepaald.

³⁴ Artikel 75: De Waalsche Predikanten, blijven leden der ringsvergaderingen. De commissie houdt hare zittingen steeds in 's *Gravenhage*.

³⁵ Artikel 78: Elke classis wordt verdeeld in ringen.

³⁶ Artikel 79: De Ringen moeten zorgen voor de vervulling van den dienst in de vacante gemeenten volgens schikkingen daartoe door classikale Moderatoren gemaakt.

strengthen the bond of brotherly love.³⁷ They keep a record of their activities, and submit an annual report to the Classical moderators.³⁸

The *Seventh Section* explicates the ecclesial governance in congregations. In each congregation, there should be a consistory.³⁹ The same consists of a minister or the ministers, and elders chosen from the worthiest, best informed, and principal members of the congregation. The duties of the ministers, elders and deacons, are stipulated in the regulations determined by the Synod.⁴⁰ The consistory takes care of the public worship, Christian instruction, and oversight of the members of the congregation.⁴¹ The censure of members of the congregation on well attested grounds, and in accordance with the regulation for the conduct of ecclesial affairs, and ecclesial discipline, resides with the consistory.⁴²

Deacons are instructed to take care of the poor.⁴³ The administration of all funds have to be reported to the Moderators.⁴⁴

This concludes our overview and survey of the structure and articles of the *General Regulation*. The crux (midpoint) of the *Regulation's* matter is to provide a ruling that would stipulate the ecclesial seat of each of the assemblies, commissioned with the governance of the church. The ultimate part of this paper is dedicated to a theological-critical consideration of what is categorically at stake here.

³⁷ Artikel 80: De Predikanten, tot denzelfden ring behoorende, worden opgewekt om bepaalde zamenkomsten te houden, niet ter uitoefening van eenig Kerkelijk Bestuur, maar, ter onderlinge opscherping en versterking van den band der broederlijke liefde. See also Artikel 82: Hunne werkzaamheden bestaan in de overweging en behandeling van onderwerpen den Godsdienst, en den bloei des Christendoms, de bevordering van bijbelkennis en de waarneming van hunne bedieningen betreffende.

³⁸ Artikel 83: Zij houden aantekening van hunne werkzaamheden en geven van dezelve jaarlijks een verslag aan classikale Moderatoren, zijnde zij bevoegd, om daarbij tevens voorstellen in te zenden; de classikale Moderatoren brengen dit verslag, zoo veel noodig, met bijgevoegde consideratiën, ter kennis van het Provinciaal Kerkbestuur, hetwelk daarvan een algemeen verslag opmaakt, en aan het Ministeriëel Departement voor de zaken van den Hervormden en andere eerediensten, behalve dien der Roomsche Katholijken inzendt.

³⁹ Artikel 84: In alle gemeenten, waar de stof daartoe niet geheel ontbreekt, zal een afzonderlijke Kerkenraad zijn.

⁴⁰ Artikel 85: Dezelve bestaat uit den Predikant of de Predikanten der plaatsen, en uit Ouderlingen, gekozen uit de achtewaardigste, kundigste en voornaamste leden der gemeente. De pligten van de Leeraren, de Ouderlingen, de Diakenen en de betrekking van Diakenen tot den Kerkenraad, worden door het Synode bij het Reglement op de Kerkenraden omschreven en bepaald.

⁴¹ Artikel 87: Aan den Kerkenraad behoort de zorg voor hetgeen den openbaren Godsdienst, het Christelijk onderwijs en het opzigt over de leden van de gemeente betreft.

⁴² Artikel 88: De censure over de leden der gemeente om gegronde redenen, en volgens de bepalingen van het Reglement op de manier van kerkelijke zaken te behandelen, en over het Kerkelijk opzigt en tucht, noodig zijnde, geschiedt ter eerster instantie door den Kerkenraad, zijnde dezelve censure, voor zoo veel Predikanten, Kerkenraads-leden en Candidaten betreft, onverminderd de bepaling in art. 46 van dit Reglement voorkomende, en achtervolgens de voorschriften van het voorz. Reglement op de manier van Kerkelijke zaken te behandelen, en over het Kerkelijk opzigt en tucht, aan de classikale Moderatoren opgedragen.

⁴³ Artikel 89: Aan Diakenen blijft de zorg voor de armen der gemeente, naar plaatselijk gebruik, aanbevolen.

⁴⁴ Artikel 91: De classikale Moderatoren zijn verplicht om van alle misbruiken, die in de administratie der in het voorgaande artikel genoemde fondsen bestaan, of er door hen verder in ontdekt mogten worden, dadelijk kennis te geven aan het Provinciaal Kerkbestuur, dat daarvan met deszelfs consideratiën berigt moet geven aan het Ministeriëel Departement voor de zaken der Hervormde en andere eerediensten, behalve dien der Roomsche Katholijken, ten einde redres te bekomen. See also Artikel 92: Het hiervoren gemeld Ministeriëel Departement zal, na ingenomen te hebben de gedachten van de Provinciale Kerkbesturen, en na voorafgaande raadpleging met de Staten der Provincie welke zulks betreft, over de onderwerpen in de voorgaande artikelen vermeld, de noodige voordragten doen aan Zijne Majesteit den Koning.

A THEOLOGICAL-CRITICAL REVIEW AND CHALLENGE

The power and authority of the General Regulation are seated in its triangular equability and proportion. This is a document that imposed recognition (i) in the state, (ii) in legislation and (ii) in the church. How was it achieved?

In my opinion, this could (and did) happen because the assemblies (“t’Samencomsten”) were detached from the embedding in the offices (“Diensten”), the supervision of the doctrine (“Opsicht der Leere”), sacraments and ceremonies (“Sacramenten ende Ceremonien”), and the Christian discipline (“Christelijcke strafe”), as it was formulated in the COD-1619 in terms of a firm coherent order and unity that is sustained (through Word and Spirit) in the church of Christ.⁴⁵ The “t’Samencomsten” now also were prefixed emphatically with *ecclesial*, (*kerkelijk*) ... Doing theology in this way, caused the "church assemblies" to be elevated as the alpha and omega which rule the order of the church, and for the sake of this order, offer fair, judicial and ecclesiastical regulations.

The point in difference is that only *one* aspect of the COD-1619 (the meetings) dominates in the General Regulation in such a way that it becomes the core of the document. This is what I call ecclesial fundamentalism. The “t’Samencomsten” are re-defined as governing bodies, ecclesiastical assemblies, that are isolated from the unity of the true faith. At this point, the General Regulation abandons this: that the Son of God, our Lord Jesus Christ, out of the whole human race, from the beginning to the end of the world, gathers, defends, and preserves for Himself, by his Spirit and Word, in the unity of the true faith, a church chosen to everlasting life, and that I am, and forever shall remain, a living member thereof.⁴⁶

Theologically, it does not occur in Dordt. Thus, in spite of similarities, there is a clear discontinuity between the *General Regulation* and Dordt. The ultimate question is – and it goes without saying – whether the recourse to Dordt in the 19th and 20th centuries really remained free from the insistence on ecclesiastical identity. One can read Dordt through the glasses of the Regulation. The order and rule of Christ likewise becomes the order and rule of the church...

⁴⁵ Artikel 1: Om goede ordre inder Ghemeente Christi te onderhouden / zijn daer inne noodigh de Diensten / t’Samencomsten / Opsicht der Leere / Sacramenten ende Ceremonien / ende Christelijcke straffe. Waer van hier na ordentlijck sal gehandelt worden.

⁴⁶ Heidelberg Catechism, Question and Answer 54.

Appendix: Kerkorde Dordrecht (1619)

Vande Kerckelijcke t'samen-comsten

Artikel 29

Vierderley Kerckelijcke t'samen-comstê sullen onderhouden worden / de Kercken-Raet / de Classicale vergaderinghen / de particuliere Synodus / ende de Generale ofte Nationale.

Artikel 30

In dese t'samen-comstê sullen geen ander dan Kerckelijcke saecken / ende t'selfde op Kerckelijcke wijze gehandelt worden. In meerder vergaderinge salmen niet handelen / dan 'tgeen dat in mindere niet en heeft af-gehandelt connen werden / ofte dat tot de Kercken der meerder vergaderinge int gemeyn behoort.

Artikel 31

Soo yemant hem beclaeght deur de uytspraecke der minder Vergaderinghe veronghelijckt te zijne / die selve sal hem tot een meerder Kerckelijcke vergaderinghe beroepen moghen : ende 'tghene door de meeste stemmen goet ghevonden is / sal voor vast ende bondigh ghehouden werden. Ten sy dattet bewesen worde te strijden teghen het Woort Gods / ofte teghen de Artijkulen in desen Generalen Synodo besloten / soo langhe als de selve door geen ander Generale Synode verandert zijn.

Artikel 32

De handelinghen aller t'samen-comsten sullen met aenroepinghe des Naems Gods aenghevanghen / ende met een dancksegginghe besloten worden.

Artikel 33

Die tot de t'samen-comste af-ghesonden worden / sullen hare Credentz-brieven ende instructien / onderteeckent zijnde vanden ghenen diese senden mede-bringhen / ende dese zullen alleene keur-stemmen hebben.

Artikel 34

In allen t'samen-comsten sal by den Praeses een Scriba ghevoeght werden / om neerstelick op te schrijven 'tghene waardigh is opgeteeckent te zijn.

Artikel 35

Het Ampt vanden Praeses is / voor te stellen ende te verclaren 'tgene te handelen is / toe te sien dat een yeghelijck zijn ordre houde in't spreken : Den knibbelachtighen ende die te heftigh zijn int spreecken / te bevelen datse swijghen. Ende over de selve geen gehoor ghevende / de behoorlijcke Censure te laten gaen. Voort sal zijn Ampt uytgaen / wanneer die t'samen-comste scheydet.

Artikel 36

t'Selfde segghen heeft de Classis over den Kercken-Raet / 'twelck de particuliere Synode heeft over de Classe / ende de Generale Synode over de particuliere.

Artikel 37

In allen Kercken sal een Kercken-Raet zijn / bestaende uyt Dienaren des Woords ende Ouderlinghen / de welcke ten minsten alle weke eens t'samen comen zullen / al-waer den Dienaer des Woords (ofte Dienaren / soo daer meer zijn) by ghebeurte presiderê ende die Actie regeren sal. Eñ sal oock de Magistraet vande plaetse respectivelijck / indient haer ghelieft / een ofte twee vanden haren / wesende Lidtmaten der Ghemeente / by den Kercken-Raet moghen hebben / om te aenhooren ende mede vande voor-vallende saecken te delibereren.

Artikel 38

Wel-verstaende dat inde plaetsen daer den Kercken-Raet vā nieuw is op te rechten / 'tselvede niet en geschiede / dā met advijs vande Classe. Ende daer 'tghetal vandê Ouderlinghê seer cleyn is / sullê de Diakenê mede tot den Kercken-Raet mogen ghenomen worden.

Artikel 39

In die plaetsen daer noch geen Kercken-raet en is / sal middelertijt by de Classe ghedaen worden 'tghene anders den Kercken-Raedt nae uyt-wijsen dezer Kercken-ordeninghe opgheleyt is te doen.

Artikel 40

Insgelijcx sullen de Diaconen alle weken t'samen comen / om met aenroepinge des Naems Gods vande saecken harê Ampte betreffende te handelen / daer toe die Dienaren goede opsicht sullen nemen / ende des noot zijnde haer daer by laten vinden.

Artikel 41

De Classicale Vergaderinghen sullen bestaen uyt ghenabuerde Kercken / de welcke elck eenê Dienaer en eenen Ouderlingh ter plaetse en tijde by hen / int scheid van elcke Vergaderinghe goet gevonden (soo nochtans / datmen't boven de drie maendê niet uyt en stelle) daer henen met behoorlijcke Credentie af-veerdigen sullen / in welke t'samen-comstê de Dienaers by gebeurte / ofte andersins die vande selfde Vergaderinge vercoren wort / presideren sullen / so nochtans dat d'selve tweemaal aen een niet en sal moghen vercoren worden. Voort sal de Praeses onder anderen eenen yegelijcken af-vraghen / of sy in hare Kerckê / hare Kercken-Raedts vergaderinge houden: Of de Kerckelijcke Discipline geoeffent wort : of de Armê ende Schoolen besorgt worden : Ten laetsten / ofter yet is / daer inne sy het oordeel en hulpe der Classe tot rechte instillinghe harer Kercke behoeven. De Dienaer dien 't inde voorgaende Classe opgheleyt was / sal een corte Predicatie uyt Gods Woord doen / van welke die andere oordelen / en soo daer yet in ontbreekt / aenwijsen sullen. Ten laetsten / zullen inde leste vergaderinge voor den particulieren Synode vercoren werden / die op den selven Synodum gaen zullen.

Artikel 42

Daer in een plaetse meer Predicanten zijn als een / zullen die altesamen in de Classe moghen verschijnen en keur-stemmen hebben / ten ware in saken / die hare persoonen ofte Kercken int bysonder aengaen.

Artikel 43

Int eynde vande Classicale en andere meerder t'samen-comstê / salmen Censuere houden over de ghene die yet straf-waerdighs inde vergaderinghe ghedaen / ofte de vermaninghen der minder t'samen-comsten versmadet hebben.

Artikel 44

Sal oock de Classis eenighe harer Dienaren / ten minsten twee van de outste / ervarenst / ende geschichtste autorisern / om in alle Kerckê / vande steden soo wel als van het platte lant / alle jaer visitatie te doen / ende toe te sien / oft de Leeraers Kercken-raden ende School-meesters haer ampt trouwelijck waarnemen / by de zuyverheyte der leere verblyven / d'aengenomene ordre in alles onderhouden / ende de stichtinge der Gemeente / mitsgaders der jongher jeught / na behooren / soo veel haer moghelijck is / met woorden ende wercken bevorderen: ten eynde sy de ghene die nalatigh in d'een oft d'ander bevonden worden / in tijds moghen broederlijck vermanen / ende met raedt ende daedt alles tot vrede / opbouwinghe / ende t'meeste profijt der Kercken / ende Schoolen helpen dirigeren. Ende sal yeder Classis deze Visitatoren mogen continueren in hare bedieninghe / soo langhe het haer sal goet duncken / ten ware dat de Visitatores selve om redenen / vande welke de Classis oordeelen sal / versochten ontslagen te werden.

Artikel 45

De Kercke in de welke de Classis / Item de particuliere ofte Generale Synode t'samen comt / sal sorge dragen datse de Acten der voorgaende vergaderinghe opde naest-comende bestelle.

Artikel 46

De instructien der dingen die in de meerdere vergaderingen te handelen zijn / sullen niet eer geschreven worden / voor dat die besluytingen der voorgaende Synoden ghelesen zijn / op dat t'gene eens af-ghehandelt is / niet wederom voor gesteld en worde / ten ware dat men yet achtete verandert te moeten zijn.

Artikel 47

Alle Jaers (ten ware dat den noot eenen corterren tijdt vereyschte) sullen vier ofte vijf / ofte meer naghe-buerde Classis te samen comen / tot welcke particuliere Synode uyt yder Classe twee Dienaers ende twee Ouderlingen af-gevaerdicht sullen werden. Int scheidten soo wel des particulierê als des Generalen Synode sal een Kercke verordent worden / die last hebben sal / om met advijs des Classis den tijt eñ plaetse des naesten Synodi te stellen.

Artikel 48

Het sal yeghelijcken Synodo vry staen / correspondentie te soecken ende te houden met zijnen Bena-buerden Synodo ofte Synodis / in suclker forme / als sy meest profijtig achten zullen / voor de ghemeene stichtinghe.

Artikel 49

Yeder Synodus sal oock eenighe deputeren / om alles wat de Synodus geordonneert heeft / te verrichten / soo wel byde Hooge Overheyte / als by de respective Classen / onder haer sorterende / mede om t'samen oft in minder ghetal over alle examina der aencomender Predicanten te staê : ende voorts in alle andere voorvallende swarigheden dê Classen de hant te bieden / op dat goede eenigheyt / ordre ende suyverheyt der leere behouden ende gestabilieert worden. Eñ zullen dese van alle hare handelighen / goede notitie houden / om den Synodo rapport daer van te doen / ende soo't geeytscht werdt / redenen te geven. Oock en zullen sy niet ontslagen wesen van harê dienst / voor eñ alear de Synodus selfs haer daer van ontslaet.

Artikel 50

De Nationale Synode sal ordinaerlijck alle drie Jaren eens ghehouden werden / ten ware datter eenighe dringhende noot ware om den tijt corter te nemen. Tot dese sullen twee Dienaren eñ twee Ouderlingen uyt elcke particuliere Synode beyde der Duytscher ende Walscher spraecke af-gesonden werden. Voorts sal de Kercke die last heeft om den tijt ende plaetse des Generalen Synodi te benoemen (soo de selfde binnen de drie Jaren te beroepen ware) haer particuliere Synode vergaderen / ende t'selfde oock der naest-gheleghener Kercke die van een ander Tale is laten weten / de welcke vier persoonen daer henê senden sal / om met gemeynen advijse vanden tijt ende plaetse te besluyten. Deselve Kercke die vercoren is om de Generale Synode te samen te beroepen / wanneer sy met de Classe vanden tijt ende plaetse beraet-slagen sal / sal 'tselvede de hooghe Overheydt in tijts te kennen geven / op dat met haren weten / ende (soo het haer gelieft mede eenige te sendê tot den Classe) vander saecke in teghenwoordicheyt ende met advijs van hare Gedeputeerde besloten werde.

Artikel 51

Alsoo inde Nederlandê tweederley spraecke gesproken wert / is voor goet gehouden / dat de Kercken der Duytscher ende Walscher tale op haer selven harê Kercken-Raet / Classicale vergaderingen ende particuliere Synoden hebben sullen.

Artikel 52

Is niet te min goet gevonden / dat in de Steden daer de voorsz Walsche Kercken zijn / alle Maenden sommighe Dienaren ende Ouderlingen van beyde zijden vergaderen zullen om goede eendraght eñ correspondentie met malcanderen te houden / eñ soo veel moghelijck is na gelegentheydt des noodts met rade malcanderen by te staen.